

Tietosuojaseloste Sosiaalinen yhteenkuuluvuus -hankkeen kyselytutkimukseen osallistuville oppilaille ja heidän huoltajilleen

Rekisterinpitäjän yhteystiedot

Aalto-yliopisto

PL 11000 (Otakaari 1B)
00076 AALTO

Yhteyshenkilö

Tutkimuksen vastuullinen johtaja Matti Sarvimäki
matti.sarvimaki@aalto.fi
puh. +358 9 47001

Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Tietosuojavastaava Anni Tuomela
tietosuojavastaava@aalto.fi
puh. +358 9 47001

Tutkimuksen tavoite

Sosiaalinen yhteenkuuluvuus -hankkeen kyselytutkimuksessa kartoitetaan 5. luokan oppilaiden ja opettajien kokemuksia kiusaamisesta ja ennakkoluuloista. Lisäksi tutkimuksessa mitataan oppilaiden matemaattista osaamista, lukutaitoa ja vuorovaikutustaitoja. Tutkimuksen tavoitteena on muodostaa luotettava kuva oppilaiden kiusaamiseen ja ennakkoluuloihin liittyvistä kokemuksista sekä selvittää, mitkä asiat vaikuttavat oppilaiden sosiaaliseen kanssakäymiseen, osaamiseen ja myöhempisiin koulutusvalintoihin. Osana laajempaa tutkimushanketta tutkimuksessa arvioidaan myös Walter ry:n järjestämiä ennakkoluuloja käsitteleviä työpajoja, joita tarjotaan osalle tutkimukseen osallistuvista kouluista. Tutkimuksen rahoittaa JPAL-European Social Inclusion Initiative -hanke.

Kerättävät henkilötiedot ja niiden käsittely

Oppilaiden kokemuksia kerätään kyselyillä, joiden kysymykset perustuvat sekä aikaisempiin suomalaisiin kyselyihin että kansainvälisesti käytettyihin kysymyksiin. Kyselyiden avulla kartoitetaan oppilaiden matemaattista osaamista, lukutaitoa, vuorovaikutustaitoja, kiinnostuksen kohteita ja tavoitteita, sekä käsityksiä syrjinnästä, eri ryhmiä koskevista yleistyksistä ja kiusaamisen yleisyydestä lapsesi koulussa. Kyselyssä kysytään myös taustatietoja, joita ovat oppilaan ja hänen huoltajiensa syntymämaat. Ulkomailla syntyneiltä oppilailta kysytään, minkä ikäisinä he ovat muuttaneet Suomeen.

Tietoa kerätään kahdella kyselyllä, joista toinen toteutetaan syys- ja toinen kevätlukukaudella. Kyselyt toteuttavat Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi ja Turun yliopiston oppimisanalytiikan keskus. Lisäksi osalle oppilaista toteutetaan mahdollisesti erillinen seurantakysely yläkoulun aikana.

Kyselyn toteuttamista varten Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi kerää kouluilta kyselytutkimukseen osallistuvien oppilaiden nimet, oppijanumerot, koulun nimen ja luokan. Karvi toimittaa tiedot Turun yliopiston oppimisanalytiikan keskukselle, joka toteuttaa kyselyt sähköisesti. Turun yliopiston oppimisanalytiikan keskus toimittaa kyselyn tulokset suoraan Tilastokeskukseen. **Kaikki tiedot siirretään suojatussa yhteydessä ja molemmissa organisaatioissa tietoihin on pääsy vain rajatuilla henkilöillä, joita sitoo vaitiolovelvollisuus.**

Kyselyssä kerättyjä tietoja täydennetään opettajilta kerätyillä kyselytiedoilla sekä rekisteripohjaisilla tiedoilla. Oppilasta koskevia rekisteripohjaisia seurantatietoja kerätään koko hänen koulutuksensa ajalta; kuitenkin maksimissaan sen vuoden loppuun, jolloin hän täyttää 30 vuotta. Kysely- ja rekisteritietojen avulla tutkitaan kyselyyn osallistuneiden oppilaiden koulunkäyntiä peruskoulussa sekä peruskoulun jälkeisiä koulutus- ja ammattivalintoja, työllisyyttä, tuloja ja perhetilannetta. Oppilasta koskevien rekisteripohjaisten tietojen lähteenä ovat Opetushallituksen ylläpitämät Koski-tietokanta ja opiskelijavalintarekisterit, koulujen ylläpitämät rekisterit sekä Tilastokeskuksen ylläpitämät rekisteripohjaiset tutkimusaineistot. Kyselyaineistoon voidaan liittää seuraavia oppilasta koskevia rekisteripohjaisia tausta- ja seurantatietoja: äidinkieli, syntymäpaikka ja -aika, sukupuoli, asuinalueita kuvaavat tunnusluvut; arvosanat, poissaolot ja kurinpidolliset toimenpiteet peruskoulussa; peruskoulun jälkeisten opiskelupaikkojen hakutiedot, oppilaitoksiin hyväksyminen ja paikan vastaanottaminen; peruskoulun jälkeisten koulutuksien eteneminen, arvosanat ja suoritettut tutkinnot; tulot, ammatti, työllisyys, työ- ja asuinpaikkoja kuvaavat tunnusluvut, puolison syntymäpaikka ja -aika sekä lasten lukumäärä ja syntymäajat. Lisäksi kyselyaineistoon liitetään Tilastokeskuksen ylläpitämistä rekisteripohjaisista tutkimusaineistoista oppilaan huoltajista ja opettajista taustatietoja, joita hyödynnetään tilastollisessa analyysissä lisäämään tilastollista voimaa ja kohdentamaan analyysiä. Huoltajia koskevat taustatiedot ovat: sukupuoli, äidinkieli, syntymäpaikka ja -aika, Suomeen muuttamisen ajankohta (jos henkilö on syntynyt ulkomailla), työ- ja asuinpaikkoja kuvaavat tunnusluvut, tulot, ammatti, koulutus sekä perheen lasten lukumäärä, sukupuoli ja syntymäajat. **Karvin ja Turun yliopiston oppimisanalytiikan keskuksen kyselytutkimuksen toteutukseen osallistuvat henkilöt eivät näe kyselytutkimuksen aineistoon liitettyjä rekisteritietoja.**

Kyselyaineiston ja rekisteripohjaisen tiedon yhdistäminen tehdään Tilastokeskuksessa. Tietojen yhdistämisen jälkeen aineistosta korvataan oppilaiden nimet, oppijanumerot, henkilötunnukset ja mahdolliset muut suorat tunnistetiedot ns. pseudotunnisteella, jolloin yksittäistä oppilasta ei pysty tunnistamaan aineistosta suorien tunnistetietojen perusteella. Suorat tunnistetiedot säilytetään erillään muusta aineistosta, ja niihin on pääsy vain niillä Tilastokeskuksen työntekijöillä, joiden työtehtävään kuuluu tämänkaltaisten aineistojen käsittely. **Tutkijat käsittelevät vain aineistoa, jossa ei ole oppilaiden suoria tunnistetietoja.**

Tutkimusryhmä analysoi pseudonymisoitua tutkimusaineistoa Tilastokeskuksen suojatussa etäkäyttöjärjestelmässä, johon voivat kirjautua vain tutkimusluvan tähän hankkeeseen saaneet tutkijat. Henkilötietoja tai muuta tutkimusaineistoa ei siirretä EU:n ja ETA:n ulkopuolisiin valtioihin. **Julkaistavista tutkimustuloksista ei voi tunnistaa yksittäisiä henkilöitä tai kouluja.**

Tietojen säilytys ja anonymisointi

Tilastokeskus säilyttää aineistoa tutkimuksen päättymiseen asti. Tämän jälkeen aineisto anonymisoidaan tuhoamalla tiedot, joilla Tilastokeskuksessa pystyttäisiin

yhdistämään suorat henkilötiedot kyselytutkimukseen osallistuviin oppilaisiin. Anonymisoitu aineisto arkistoidaan. Tutkimus katsotaan päättyneeksi, kun siihen liittyvien tutkimusartikkelien julkaisusta on kulunut kaksi vuotta.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus ja Turun yliopiston Oppimisanalytiikan keskus säilyttävät keräämiään henkilötietoja ainoastaan siihen asti, että tiedot on siirretty Tilastokeskukseen.

Henkilötietojen käsittelyn peruste

Henkilötietojen käsittelyn peruste on tietosuojalain 4 §:n mukaisesti määritelty yleisen edun mukainen tieteellinen tutkimus. Henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena on mahdollistaa luotettavan arviointitiedon ja tieteellisen tutkimustiedon saaminen. Tutkimuksen tulokset perustuvat kysely- ja rekisteriaineistoihin. Jotta aineistojen perusteella voidaan saada luotettavia tutkimustuloksia ja tehdä tieteellisen tutkimuksen kriteerit täytettäviä päätelmiä, on kyselytutkimukseen osallistuvien oppilaiden tausta- ja seurantatietojen sekä heidän vanhempinsa ja opettajiensa taustatietojen kerääminen välttämätöntä.

Tutkimukseen osallistuvan oikeudet

Yleisen tietosuoja-asetuksen (GDPR) mukaan rekisteröidyllä on oikeus:

- saada tietoa henkilötietojen käsittelystä
- tarkastaa itseään koskevat tiedot
- pyytää tietojensa oikaisua
- pyytää tietojensa käsittelyn rajoittamista
- vastustaa tietojensa käsittelyä
- tietojen poistamiseen, jos tutkimusdataa on käsitelty laittomasti ja käsittely ei ole enää tarpeen yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamisessa, tieteellisen tutkimuksen tavoitteiden tai tilastollisten tavoitteiden täyttämiseksi, ja tutkimusdatan poistaminen ei tee tieteellisen tutkimuksen päämääriä mahdottomiksi tai aiheuta vakavaa haittaa tieteelliselle tutkimukselle.

Seuraavat suojatoimet on otettu käyttöön:

- Henkilötietojen käsittely perustuu tutkimussuunnitelmaan.
- Tutkimuksella on vastuullinen johtaja (Matti Sarvimäki).

Lisäksi käytetään seuraavia suojakeinoja:

- Aalto-yliopiston tutkimuseettinen lautakunta on tehnyt eettisen arvion tästä tutkimushankkeesta 17.4.2020.
- Henkilötietojen käsittelystä on tehty tietosuoja koskeva vaikutusten arviointi (DPIA)
- Henkilötietojen käsittelijöinä Kansallisen koulutuksen arviointikeskus Karvi ja Turun yliopiston oppimisanalytiikan keskus ovat tehneet erilliset henkilötietojen käsittelijän selosteet.

Kerättävää aineistoa käytetään vain tieteelliseen tutkimukseen, eikä sitä käytetä tutkimukseen osallistuviin liittyvään päätöksentekoon. Tutkimukseen osallistuja tai hänen

huoltajansa voi käyttää oikeuksiaan ottamalla yhteyttä tutkimuksen yhteyshenkilöön tai tietosuojavastaavaan.

Lisätietoa tutkimuksesta ja oikeuksien käyttämisestä

Jos tutkimukseen osallistuvalla tai hänen huoltajallaan on kysymyksiä tai vaatimuksia henkilötietojen käsittelyn osalta, hänen tulee ottaa yhteyttä Aalto-yliopiston tietosuojavastaava Anni Tuomelaan (sähköposti tietosuojavastaava@aalto.fi; puh: +358 9 47001). Jos tutkimukseen osallistuva kokee, että hänen henkilötietojensa on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti, on osallistujalla oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle, tietosuojavaltuutetulle (lisätietoja osoitteessa: <http://www.tietosuoja.fi>).